

PSİKOLOJİK OTOPSİ: ADLİ ALANDA ÇALIŞANLAR BU KAVRAMI BİLİYORLAR MI?

Gülşah Şükran KALE*, İ. Hamit HANCI**, Hatice DEMİRBAŞ***

Makale geliş tarihi/ Received:19.07.2019

Kabul tarihi/Accepted:07.11.2019

* Uzman Adli Psikolog, Nazilli 2. Aile Mahkemesi

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Öğretim Üyesi,

*** Doç. Dr., Hacı Bayram Veli Üniversitesi Psikoloji Bölümü.

gulsahskale@hotmail.com

hanci@medicine.ankara.edu.tr

htcdemirbass@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8940-7744>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3504-3751>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4148-8562>

Bu çalışma, yazarın Ankara Üniversitesi Disiplinler arası Adli Bilimler Enstitüsü Adli Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi'nin bilimsel makale hali olup, Uluslararası 14. Anadolu Adli Bilimler Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET

Giriş: Psikolojik Otopsi, intiharın anlaşılması, önlenmesi ve şüpheli ölümlerin aydınlatılmasında kullanılan bir yöntemdir. Ölen kişiye ilişkin bilgilerin toplanması ve ölen kişinin yakınlarıyla görüşülmek suretiyle elde edilen bilgilerden yola çıkarak kişinin ölüm öncesindeki zihinsel durumunun yeniden yapılandırılması amaçlanmaktadır. Bu yöntemle kişinin bir intiharın objesi olup olmadığına ya da intiharının altında yatan gerçek sebeplere ulaşılmaya çalışılmaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmada ülkemizde psikolojik otopsi kavramının adli alanda çalışabilecek profesyoneller tarafından ne ölçüde bilindiği araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla adli alanda çalışan psikologlar, psikiyatristler, adli tıp hekimleri, hâkimler, savcılar, avukatlar ve polisler olarak belirlenen yedi meslek grubundaki Ankara, İzmir ve Aydın'da çalışan 211 kişiye hazırlanan "Psikolojik Otopsiye Bakış Anketi" uygulanarak veri toplanmıştır. **Bulgular:** Bu araştırmanın sonucunda, katılımcıların %63,5'inin "psikolojik otopsi" kavramı daha önceden duymamış oldukları ve %72,5'inin ise kavramın ne demek olduğunu bilmedikleri tespit edilmiştir. Meslek grubu ve bulunulan şehrin kavramı bilmek konusunda yordayıcı olduğu, yöntemin ülkemizde uygulanması konusunda yetkin personel olmaması, hukuki altyapı eksikliği ve yöntemi kimin uygulayabileceğinin en çok ifade edilen sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların büyük bölümünün (%84) "psikolojik otopsi" yönteminin uygulanabilir ve hukuki süreçlerde kabul edilebilir olduğunu düşündükleri anlaşılmıştır. **Tartışma:** Birçok ülkenin adli sistemi içinde çeşitli amaçlar için kullanılmakta olan bu yöntemin, ülkemizde intiharlarla ilişkin risk faktörlerini araştırmak için yapılan sayılı çalışma dışında bugüne

kadar yeterli ilgiyi görmediği, adli alan çalışanlarının da psikolojik otopsi kavramı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Adli alanda yer alan meslek gruplarının eğitimlerine “psikolojik otopsi” yöntemi hakkında bilginin dâhil edilmesi, konu hakkında bilimsel çalışmaların artırılması ve hukuki altyapısının geliştirilmesiyle özellikle intiharların anlaşılması, önlenmesi ve şüpheli ölüm olaylarının azaltılması konusunda ciddi bir gelişme sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik otopsi, intihar, adli vaka, şüpheli ölüm analizi.

PSYCHOLOGICAL AUTOPSY: DO THE FORENSIC PROFESSIONALS KNOW?

ABSTRACT

Introduction: Psychological autopsy is a method that is used to understand and prevent suicide and to illuminate equivocal deaths. It is aimed to reconstruct the mental state of the deceased before death by gathering information about the deceased and interviewing with the relatives of the deceased. In this way, it is tried to be reached whether the person is the suicide figure or not; or the underlying reasons of suicide. **Method:** In this study, a questionnaire study about the term “psychological autopsy” has been done in order to measure the level of knowledge of the experts who work in the forensic field. Two hundred eleven person who works as psychologists, psychiatrists, coroner, police, judge, prosecutor and lawyer in Ankara, Izmir and Aydın have participated in this study. **Results:** As a result of the study, it has been seen that many of the participants %63,5 haven't heard this term before and 72,5 percent of them do not know what the term means. It is detected that the most expressed issues are that the occupational group and the current city are predictive about knowing the term, there isn't enough competent staff on applying this method in our country, the lack of legal substructure and who can apply the method. It is also detected that most of the participants (%84) think that the method of psychological autopsy is applicable in our country and it is acceptable in judicial process. **Discussion:** It is determined that this method, is used for various purposes in forensic systems of many countries, hasn't drawn enough interest until now except for few studies which is done for searching the suicide risk factors in our country. It is considered that a significant improvement about understanding and avoiding the suicides, and reducing the suspicious death cases will be provided by including the knowledge of the “psychological autopsy” method into the training of the occupational groups in the forensic field; increasing the scientific studies about the subject and improving the legal substructure.

Key Words: Psychological autopsy, suicide, forensic case, suspicious death analyze.

GİRİŞ

Otopsi, ölüm nedenini ve ölüm mekanizmasını saptamak ile ölümü aydınlatabilecek durumların tespiti için gereken teknik ve laboratuvar incelemeleri yapmak amacıyla ölen kişinin tüm boşluklarının açılıp bütün sistem ve organlarının eldeki yöntemlerle incelenmesi işidir (Alper ve ark., 1999). Psikolojik otopsi ise, kişinin ölüm şeklinin mümkün olan en yüksek kesinlikte belirlenmesini, ölüm anındaki intihar risk faktörlerinin tanımlanmasını ve değerlendirmesini içeren ölüm sonrası soruşturmadır (Knoll, 2008). Isometsa'ya göre (2001) psikolojik otopsi, ölen kişinin ailesi, akrabaları,

arkadaşları, başvurduğu sağlık çalışanlarıyla yapılan görüşmeler, tıbbi ve psikiyatrik kayıtları, diğer bilgi ve belgeler ve adli inceleme ile ölen kişiye ilişkin ulaşılabilir tüm bilgileri içeren, birçok görüşmeci ve kayıttan elde edilen bilgilerin sentezlenmesidir. Kişinin neden intiharı seçtiği, intihara götüren motivasyon, kişisel felsefesi, psikodinamikleri ve intiharın neden o zaman diliminde yapıldığını anlamaya yardımcı olur (Jacobs ve Klein-Benheim, 1995).

Psikolojik Otopsi yönteminin, 1950 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Los Angeles şehrinde geliştirildiği birçok kaynakta belirtilmektedir (Ogloff ve Otto, 1993; Knoll, 2008; Henry ve Greenfield, 2009; Vasudeva Murty, 2010). Psikolojik Otopsi kavramının ilk kez Los Angeles İntihar Önleme Merkezi Müdürü olan Edwin Shniedman tarafından ortaya atıldığı, aynı merkezde çalışan doktorlardan Norman Farberow, Robert Litman'ın da psikolojik otopsi yönteminin geliştirilmesinde rol oynadıkları ifade edilmektedir (Dregne, 1982; Ogloff ve Otto, 1993; Isometsa, 2001; Vasudeva Murty, 2010).

Psikolojik otopsinin tanımı ve kapsamı konusunda bazı farklılıklar bulunmaktadır. Psikolojik otopsi yönteminin önceleri ölüm nedenini saptamaya (intihar mı, kaza mı, doğal ölüm mü yoksa cinayet mi?) odaklandığı ancak zamanla ruh sağlığı çalışanlarının ölen kişinin ruhsal durumunu tanımlama veya ayırt etme girişimleri sayesinde daha kapsamlı bir hal aldığı dikkati çekmektedir (Ogloff ve Otto, 1993). Bu alandaki ilk çalışmaların, intihar vakalarını tanımlayıcı çalışmalar olduğu ve daha kontrolsüz yürütüldüğü fakat sonraki yıllarda ikinci nesil çalışmaların standardize edilmiş görüşmeler ve vaka-kontrol çalışmalarından oluştuğu görülmektedir (Isometsa, 2001).

Vakanın objesi olan kişi “ölmüş” olduğundan veriler ikincil kaynaklardan toplanmaktadır. Psikolojik otopsilerin uygulanması konusunda belirli bir biçim olmamakla birlikte; temel olarak iki ana bilgi kaynağından faydalanılmaktadır (Ogloff ve Otto, 1993). Yöntem, ilk olarak ölen bireye ilişkin bilgileri ve kayıtları; ikinci olarak bireyin yakınlarıyla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgileri içermektedir (Ogloff ve Otto, 1993; Cross, Gust-Brey ve Ball, 2002). Bireye ait tüm kişisel bilgiler, tıbbi kayıtlar, polis kayıtları ve adli kayıtlar kaynak olarak kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra, ölen kişinin geçmişi, ilişkileri ve kişilik özellikleri hakkında bilgi sağlanabilecek olan ailesi, akrabaları, arkadaşları, işvereni/iş arkadaşları, eşi ve çocukları, doktorları, ilişkide bulunduğu ya da herhangi bir şekilde temasta bulunduğu diğer kişiler ile görüşülerek elde edilen bilgilerden de yararlanılmaktadır (Vasudeva Murty, 2010). Bu verilerden yola çıkılarak ölen kişinin ölümü hakkında bir yargıya ulaşmak hedeflenmektedir.

Ogloff ve Otto (1993), soruşturmanın öznesi olan kişiyle görüşülemediği olmasının ruh sağlığı çalışanlarının terapötik ya da adli amaçlarla yaptığı diğer pek çok değerlendirmeden farklı olduğunu nitekim psikolojik otopside kişinin kendisiyle görüşülemediğini ve kendisinden bilgi alınmadığını, oysaki ruh sağlığı çalışanları tarafından yapılan ruhsal bozuklukların değerlendirmesi ve tedavisinde kişiyle görüşme yapmanın değerlendirmenin en önemli kısmı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca psikolojik otopsilerin hukukçular için tanıdık olan diğer zihinsel durum değerlendirmelerinden farklı olduğunu, mahkemelerde sıklıkla karşılaşılan velayet yeterliliği, tanıklık etme yeterliliği, dava üstlenme yeterliliği gibi yeterlik ve kapasite değerlendirmelerinde değerlendirilen kişinin ulaşılabilir olması ve o anki zihinsel durumu ve uyumuna odaklanması açısından psikolojik otopsilerle iki

önemli yönden ayrıldığını dile getirmişlerdir (Ogloff ve Otto, 1993). Yeterlik ve kapasite değerlendirmelerinde kişinin genel olarak zihinsel durumu dikkate alınmasına rağmen ceza sorumluluğu değerlendirmeleri ve psikolojik otopsilerde kişinin fiili gerçekleştirdiği durumdaki zihinsel durumu hakkında inceleme yapılmaktadır. Ancak kişinin ulaşılabilirliği yönünden psikolojik otopsiler ile ceza sorumluluğu değerlendirmeleri de ayrılmaktadır (Ogloff ve Otto, 1993).

Shneidman 1976'da ilk kez yonteme ilişkin ilkeler (anahatlar) belirleyerek yonteme ait bir çerçeve çizmiş ve uygulama sırasında elde edilmesi gereken bilgileri tanımlamıştır. Ebert ise 1987'de yontemin uygulanmasında standardizasyon sağlayabilmek için ilkelerini ayrıntılandırarak daha kapsamlı hale getirmiştir (Canter, 2000; Vasudeva Murty, 2010). Tablo 1'de Shneidman'ın 1976'da belirlediği Psikolojik Otopsinin ilkeleri verilmiştir.

Tablo 1. Shneidman'ın 1976'da Belirlediği Psikolojik Otopsinin İlkeleri (Canter, 2000)

1. Kurbanın Kimlik Bilgileri (<i>ad, yaş, adres, medeni durumu, dini inancı, mesleği ve diğer ayrıntılar</i>)
2. Ölümüne İlişkin Detaylar (<i>ölüm Nedeni, ölüm metodu, toksikoloji raporu, otopsi bulguları</i>)
3. Kurbanın Kısa Yaşam Öyküsü (<i>ailesi, kardeşleri, akademik başarısı, devamsızlık, sınıfta kalma durumu gibi okul kayıtları, evliliği, fiziksel ve psikiyatrik hastalıkları, aldığı tedavi ve psikoterapiler, önceki intihar girişimleri</i>)
4. Kurbanın Ailesinin Ölüm Öyküsü (<i>ailedeki intiharlar, kanser ya da diğer ölümcül hastalıklar, ebeveynlerin ölüm yaşları vb.</i>)
5. Kurbanın yaşam tarzı ve kişiliğinin tanımlanması
6. Kurbanın strese verdiği kendine özgü tepkileri, duygusal patlamaları, dengesizlik dönemlerinin varlığı/yapısı
7. Son bir yıl içinde yaşanan patlama, baskı, gerilim, belaya bulaşma gibi durumların varlığının saptanması
8. Kurbanın alkol ve madde kullanımının tespiti a) yaşamı boyunca etkisi b) ölümüne etkisi
9. Kurbanın kişiler arası ilişkilerinin doğası
10. Kurbanın ölüme, kazaya veya intihara ilişkin düşünceleri, rüyaları, önsezileri ve korkularının tanımlanması
11. Kurbanın ölümünden önce yaşamındaki değişiklikler (<i>alışkanlıkları, ilgileri, yeme, uyku ve cinsel davranış düzenleri, günlük rutinleri vb.</i>)
12. Kurbanın başarıları, planları gibi yaşama dönük bilgileri
13. Niyetinin değerlendirilmesi (<i>intihar notunun varlığı, içeriği, el yazısı incelemesi ile kişiye ait olup olmadığının tespiti, tehdit altında olup olmadığının belirlenmesi vb.</i>)
14. Seçtiği yontemin öldürücülük oranı
15. Bilgi edinilen kişilerin kurbanın ölümüne verdikleri tepkiler
16. Ayırıcı özellikler, yorumlar vb.

Yapılan birçok çalışmada, yontemde bilgi toplamak amacıyla yapılan görüşmeler ile ölüm zamanı arasında belirli bir süre olması gerektiği vurgulanmış, bu sürenin uygunluğuyla ilgili çeşitli görüşlerin var olduğu görülmüştür. İki ila altı ay aralığının en uygun süreç olduğunu söyleyen çeşitli kaynakların

yanı sıra (INSERM, 2005; Pouliot ve De Leo, 2006; Knoll, 2008); Cooper ölümünden en az üç ay sonra, Isometsa (2001) ise dört ay sonra görüşme yapılmasının uygun olduğu şeklinde net ifadelerde bulunmuşlardır. Pouliot ve De Leo (2006) çalışmasında anksiyete, depresyon, bilinç bulanıklığı gibi birçok psikolojik yas tepkilerinin yaygın olarak kaybın ilk yılında ortaya çıktığını dile getirilmiştir. Ayrıca ilk aylarda ölen kişinin yakınlarının halen yas sürecinde olması nedeniyle bilgi toplamanın zor olacağı, çok uzun bir süre sonra ise bilgilerin/anıların güvenilirliğinin azalacağı düşünülmektedir. Görüşmelerin yakınlar ile yüz yüze yapılmasının tercih edilmesi gerektiği, görüşme yapılan kişilerin görüşme sırasındaki beden dili ve tepkilerinin gözlemlenmesinin de hem alınan bilginin güvenilirliği hem de en doğru sonuca ulaşmada önemli olduğu düşünülmektedir.

Knoll (2009) çalışmasında, görüşmenin birkaç saat sürebileceği ve yakınların süreç hakkında önceden bilgilendirilmesi gerektiği, öncelikle açık uçlu sorulardan başlanması gerektiği, aşırı not almak yerine ses kaydı yapmanın tercih edilmesinin katılımcıların çoğu için daha uygun olacağı, duygusal konuların tartışılmasından kaçınılması gerektiği, akrabaların düşüncelerine saygılı olunması gerektiği, istedikleri zaman görüşmenin bitirilebileceğinin söylenmesi, kendilerini suçlu hissetmelerini sağlayacak söylem ve tepkilerden kaçınılması ve görüşmeyi yakının kendisine ne kadar yardımcı olduğunu belirtir olumlu bir ifadeyle bitirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Vasudeva Murty (2010), makalesinde yöntemin uygulanması sırasında etik kurallar çerçevesinde katılımcıların bilgilendirilmiş onamının alınması, karşılıklı saygı ve gizliliğin oluşturulması, ölen kişinin ve katılımcıların onurları ile haklarını ihlal etmeyecek biçimde, duyarlı bir şekilde yürütülmesi gerektiğini etik kurallar çerçevesinde belirtmiştir.

Psikolojik Otopsi yönteminin amaçları intiharı anlamak, kişiliği anlamak, niyet ve motivasyonu anlamak, şüpheli ölüm araştırması, ceza ve hukuk davaları, hayat sigortası, tıbbi kötüye kullanım iddiaları, intiharın önlenmesine ilişkin kurumsal önlemlerin geliştirilmesi olarak sıralanabilir (Ogloff ve Otto, 1993; Knoll, 2008; Murty, 2010). İntiharın, Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 15-39 yaşlar arasındaki en yaygın ikinci, 30-49 yaşlar arasındaki en yaygın beşinci ölüm nedeni olduğu görülmektedir (akt. Naudo-Molist vd., 2017). Bu nedenle intiharlardaki risk faktörlerinin belirlenerek intiharların önlenmesine yönelik çalışmalar halk sağlığı açısından önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çalışmadaki hedef, "Psikolojik Otopsi" kavramının ülkemizdeki profesyoneller arasındaki bilinirliğini öğrenmektir. Bu amaçla ülkemizde adli alanda çalışan ve psikolojik otopsi yöntemine doğrudan ya da dolaylı olarak dâhil olacağı düşünülen yahut konuyla ilgili olacağı düşünülen yedi meslek grubunun bu konudaki bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını ölçmektir.

Çalışmanın birinci hipotezinde kavramın katılımcılar tarafından daha önce duyulup duyulmadığı, bilinip bilinmediği, bu yöntemin uygulanabilirliği, uygulanması durumunda karşılaşılabilecek zorluklarının neler olabileceği, bu yöntemi hangi meslek grubunun uygulamasının daha uygun olduğu ve psikolojik otopsi yönteminden elde edilen bilgilerin yargılama süreçlerinde kabul edilebilir olup olmadığı hakkındaki düşüncelerinin öğrenilmesi hedeflenmektedir. İkinci hipotez de ise yaş, cinsiyet, şehir, meslek grubu, meslekte çalışma süresi gibi değişkenlerin psikolojik otopsi kavramının bilinirliği ile ilişkisini ölçmektir.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın örneklemini “adli alanda yer alan, bir ölüm vakasında görev alabileceği düşünülen, konuyla ilgili olabilecek veya yöntemi uygulayabilecek” meslek grupları oluşturmaktadır. Bu meslek grupları psikologlar, psikiyatristler, adli tıp hekimleri, hâkimler, savcılar, avukatlar ve polisler olarak belirlenmiştir. Ankara, Aydın ve İzmir illerinde bu mesleklerde yer alan 211 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Anketler katılımcılara araştırmacı tarafından doğrudan uygulanmıştır. Örneklem üç farklı şehir ve yedi farklı meslek grubundaki katılımcılardan oluştuğundan ve bu meslek gruplarının genellikle çalışma koşullarının yoğun ve hassas olması nedeniyle, bazı katılımcılara internet üzerinden hazırlanan form gönderilerek (n=23) doldurmaları istenmiştir.

Anketlerin uygulanmasından önce, katılımcılara kısaca araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya katılmak için gönüllü olup olmadıkları sorulduktan sonra katılmaya gönüllü olan kişilere öncelikle "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu" verilmiştir. Ardından "Psikolojik Otopsiye Bakış Anketi"ndeki sorular araştırmacı tarafından sorularak katılımcıların yanıtları not edilmiştir.

Araştırmada örnekleme oluşturan katılımcılara ulaşabilmek için izin gereken kurumlardan Polis Akademisi ve Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu'ndan izin talep edilmiştir. İdari yazışmalar sonucunda izin talebini kabul eden kurumlarda uygulama yapılmıştır. Ayrıca araştırmaya Ankara Üniversitesi Etik Kurul tarafından 25.12.2014 tarihinde etik onay verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından yüksek lisans tez çalışması için ilgili alan yazını incelenerek oluşturulmuş "Psikolojik Otopsiye Bakış Anket formu" uygulanmıştır (Ek-1). Bu ankette yaş, cinsiyet, meslek grubu, meslekte çalışma süresi gibi sosyodemografik verilerin yanı sıra Psikolojik Otopsi hakkında 7 soru yer almaktadır. Bu soruların bir kısmı açık uçlu, bir kısmı kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Anket formu ile katılımcıların Psikolojik Otopsi yöntemini daha önceden duymuş olup olmadıklarını, duymuşlar ise anlamını biliyor olup olmadıklarını, psikolojik otopsinin ülkemizde uygulanabilirliğini ve sınırlılıkları hakkındaki düşüncelerini, yöntemi kimin uygulayabileceğine ilişkin düşüncelerini ölçmek amaçlanmıştır. Her anketin başında örnekleme oluşturan bireyler için bilgilendirilmiş onam formu yer almaktadır.

İstatistiksel Analiz

Bu çalışmada hem nicel hem de nitel veriler toplanmıştır. Analizler ‘SPSS 22.0 for Windows’ programı ile yapılmıştır. Araştırmanın analizleri yapılmadan önce veri girişinin doğruluğu test edilmiştir. Verileri değerlendirmek amacıyla, ilk olarak sıklık ve yüzdeler hesaplanmış, daha sonra gruplar arasında yüzdeler açısından fark olup olmadığı Ki-Kare yöntemi ile incelenmiştir. Ayrıca, psikolojik otopsi kavramını yordayan faktörleri belirlemek için lojistik regresyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların yaş aralığı 23-65 arasında değişmektedir ve yaş ortalaması 40 ± 9 'dur. Yaş ve meslekteki çalışma süreleri, karşılaştırmalı istatistiksel analizler kullanabilmek amacıyla kategorik hale getirilmiştir. Yaş 20-35, 36-45, 46+ olarak üç grupta, meslekte çalışma süresi ise 0-10, 11-20, 21+ olmak üzere üç grupta incelenmiştir.

Anket Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Sonuçlar

Anketin birinci sorusuna (Psikolojik Otopsi terimini daha önceden hiç duydunuz mu?) katılımcıların %36,5'i (n=77) "Evet" yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların %63,5'inin (n=134) "Psikolojik Otopsi" kavramını daha önceden duymamış oldukları saptanmıştır. Meslek grupları ve çalışılan şehre göre kavramı duymuş olmak arasındaki ilişkilerin dağılımı Tablo 2 ve Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 2. Meslek grupları ile psikolojik otopsi kavramını duymuş olmak arasındaki ilişkinin dağılımı

N		Psikolog	Psikiyatrist	Adli Tıp Hekimi	Polis	Avukat	Hakim	Savcı	Toplam
Psikolojik otopsi kavramını duymuş olmak	Evet	27	14	13	8	7	3	5	77
	Hayır	20	5	10	28	23	26	22	134
Toplam		47	19	23	36	30	29	27	211

Tablo 3. Çalışılan şehir ile psikolojik otopsi kavramını duymuş olmak arasındaki ilişkinin dağılımı

N		Ankara	İzmir	Aydın	Toplam
Psikolojik otopsi kavramını duymuş olmak	Evet	39	13	25	77
	Hayır	44	35	55	134
Toplam		83	48	80	211

Anketin ikinci sorusuna (Psikolojik Otopsi teriminin ne anlama geldiğini biliyor musunuz?) katılımcıların %27,5'i (n=58) "Evet" yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların %72,5'inin (n=153) "Psikolojik Otopsi" kavramının ne anlama geldiğini bilmedikleri saptanmış ve dikkati çekici bir bulgu olarak nitelenmiştir.

Anketin ikinci sorusunda yer alan Psikolojik Otopsinin ne anlama geldiğini bildiğine "evet" yanıtını verenlerden üçüncü soruda kısaca kavramı tanımlamaları istenmiştir. Bu tanımlar incelendiğinde 58 tanımdan 49'unun (%84,5) doğru olduğu, 9'unun (%15,5) yanlış olduğu görülmüştür. Yanlış cevapların meslek gruplarına bakıldığında 4'ünün avukat, 3'ünün polis, 1'inin

hâkim, l'inin savcı olduğu belirlenmiştir. Anket uygulanan 211 katılımcının sadece %23,22'sinin psikolojik otopsi kavramını doğru olarak bildiği saptanmıştır.

Anketin dördüncü sorusunda psikolojik otopsinin kısa bir tanımı verilerek bu tanım çerçevesinde katılımcıların psikolojik otopsinin ülkemizde uygulanabilirliği hakkındaki düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Kısmen uygulanabilir seçeneği de dahil edildiğinde katılımcıların %88,6'sının (n=187) psikolojik otopsi yönteminin ülkemizde *uygulanabilir olduğunu* düşündükleri görülmüştür. Bu konuda bir fikri olmayanlar dâhil edildiğinde ise katılımcıların %11,3'ünün (n=24) yöntemin ülkemizde *uygulanamaz olduğunu* düşündükleri tespit edilmiştir.

Anketin beşinci sorusunda “psikolojik otopsinin ülkemizde uygulanması konusunda hangi eksikliklerin var olduğunu düşündükleri” sorulmuştur. Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretleyebilmişlerdir. 151 kişi *hukuki altyapı eksikliği* olduğunu, 160 kişi *yöntemi uygulayabilecek yetkin personelin bulunmadığı sorunu* olduğunu, 104 kişi, *yöntemi kimin uygulayacağı sorunu* olduğunu, 78 kişi *adli kayıtlara ulaşmada güçlükler* olduğunu, 74 kişi *tıbbi kayıtlara ulaşmada güçlükler* olduğunu, 73 kişi *polis kayıtlarına ulaşmada güçlükler* olduğunu, 102 kişi *ölen kişinin yakınlarına ulaşma ve onlarla görüşme konusundaki güçlükler* olduğunu ve 23 kişi *diğer güçlükler* olduğunu ifade etmiştir. Buna ilişkin oranlar Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Psikolojik Otopsi yönteminin ülkemizde uygulanabilmesi konusundaki güçlükler

	Hukuki altyapı eksikliği	Yöntemi uygulayabilecek yetkin personelin bulunmaması	Yöntemi kimin uygulayabileceği sorunu	Adli kayıtlara ulaşmadaki güçlükler	Tıbbi kayıtlara ulaşmadaki güçlükler	Polis kayıtlara ulaşmadaki güçlükler	Ölen kişinin yakınlarına ulaşma ve onlarla görüşme konusundaki güçlükler	Diğer
Vardır (%)	71,6	75,8	49,3	37,0	35,1	34,6	48,3	10,9
Yoktur (%)	28,4	24,2	50,7	63,0	64,9	65,4	51,7	89,1

Ayrıca anketin beşinci sorusunun son seçeneğinde (diğer) katılımcıların yöntemin ülkemizde uygulanabilirliği konusundaki düşüncelerine şıklarda belirtilenlere ek olarak ifade etmek istedikleri sorunları açık uçlu olarak yanıtlamalarına imkân sağlanmıştır. Yirmi üç katılımcı diğer seçeneğini işaretleyerek görüş bildirmiştir. Bu görüşler bir araya getirildiğinde şu şekilde sıralanabilir:

- Kurumlar arası organizasyonun tam oluşturulamaması,
- Hem uygulayıcılar hem bilgi kaynakları açısından gerekli eğitim seviyesi, bilimsel düşünme ve donanımın olmaması,
- Yöntemin kişinin iç dünyasına tamamen ulaşmada yeterli olmadığı,
- Kayıtların sağlıklı tutulmaması,
- Kısıtlı zaman ve kadro sorunu,

- Ailelerin sağlıklı bilgi vermemesi ya da gerçekleri gizlemek istemeleri.

Anketin altıncı sorusunda katılımcılara “Psikolojik otopsi çalışmalarını hangi meslek gurubunun uygulamasının en doğru sonuca ulaştıracağını düşündükleri” sorulmuş (Tablo 5) ve yedi farklı seçenek sunulmuştur. Bir seçenekte (diğer) katılımcılara belirtilenlerin dışında düşündükleri bir meslek grubu olup olmadığı sorularak açık uçlu olarak yanıtlanma fırsatı sunulmuştur (Tablo 6).

Tablo 5. “Psikolojik otopsi çalışmalarını hangi meslek grubunun uygulamasının en doğru sonuca ulaştıracağını düşünüyorsunuz” sorusuna verilen cevapların dağılımı

	Adli Psikolog	Psikiyatrist	Adli Tıp Hekimi	Psikolog	Polis	Hekim	Diğer
Uygulamalı	181	84	84	69	41	6	20

Tablo 6. Anketin altıncı sorusunun “diğer” seçeneğine verilen yanıtların dağılımı

	Cumhuriyet Savcısı	Multidisipliner (Adli Psikolog, Psikiyatrist ve Adli Tıp Hekimi)	Adli Klinik Psikolog	Klinik Psikolog	Adli Psikiyatrist	Hakim	Aile Hekimi	Hukukçular	Psikoloji eğitimi almış kolluk
Görüş bildirenlerin sayısı (n=14)	4	3	1	1	1	1	1	1	1

Anketin yedinci sorusunda Psikolojik Otopsi yönteminin ülkemizdeki adli süreçlerde (soruşturma ve kovuşturma) kabul edilebilir olup olmadığına ilişkin sonuçlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Anketin yedinci sorusuna verilen yanıtların dağılımı

	Kişi Sayısı	Oran (%)	Kişi Sayısı	Oran (%)
Kabul Edilebilir	92	43,6	195	92,4
Kısmen Kabul Edilebilir	103	48,8		
Kabul Edilemez	11	5,2	16	7,6
Bir Fikrim Yok	5	2,4		

Psikolojik Otopsi ve İlişkili Değişkenlerin Analiz Sonuçları

Psikolojik Otopsi yönteminin uygulanabilirliği ile adli süreçlerde kabul edilebilirliği arasındaki ilişkiye bakıldığında, yöntemin ülkemizde hem uygulanabilir hem de adli süreçlerde kabul edilebilir

olduğunu ifade eden 178 kişi olduğu, yöntemin hem uygulanamaz hem de adli süreçlerde kabul edilemez olduğu ifade eden ise 7 kişinin olduğu görülmüştür.

(Tablo 8). Psikolojik otopsinin ülkemizde uygulanabilirliği ile adli süreçlerde kabul edilebilirliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($X^2= 18.002$, $sd=1$, $p=0.000$).

Tablo 8: Psikolojik Otopsi yönteminin uygulanabilirliği ile adli süreçlerde kabul edilebilirliği arasındaki ilişkinin dağılımı

	Uygulanabilir	Uygulanamaz	Toplam
Kabul Edilebilir	178	17	195
Kabul Edilemez	9	7	16
Toplam	187	24	211

Meslek grupları ile psikolojik otopsi kavramını duymuş olma ve psikolojik otopsi kavramını biliyor olmak arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. ($X^2= 41.950$, $sd=6$, $p=0.000$; $X^2= 40.132$, $sd=6$, $p=0.000$).

Çalışılan şehir ile psikolojik otopsi kavramını duymuş olmak ve psikolojik otopsi kavramını biliyor olmak arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir ilişki vardır. ($X^2= 6.727$, $sd=2$, $p=0.035$; $X^2= 8.416$, $sd=2$, $p=0.015$).

Cinsiyet, yaş ve meslekte çalışma süresi ile psikolojik otopsi kavramını duymuş olmak arasında anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir ($X^2=1.270$ $sd=1$ $p=0.260$, $X^2=0.302$ $sd=2$ $p=0.860$, $X^2=0.082$ $sd=2$ $p=0.959$). Cinsiyet, yaş ve meslekte çalışma süresi ile psikolojik otopsi kavramını biliyor olmak arasında anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir ($X^2=0.772$ $sd=1$ $p=0.379$, $X^2=0.038$ $sd=2$ $p=0.981$, $X^2=0.417$ $sd=2$ $p=0.812$).

Regresyon Analizi Sonuçları

Meslek ve şehir değişkeninin psikolojik otopsi kavramını bilmek konusunda yordayan değişkenler olduğu, cinsiyet, yaş ve çalışma süresinin yordayıcı olmadığı görülmüştür. Regresyon analizi sonucuna göre psikolog (OR=1), psikiyatrist (OR=.299, 95%CI: .109-.817) ve adli tıp hekimi (OR=.141, 95%CI: .041-.489) olmanın psikolojik otopsiyi yordayan meslekler olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre psikolog, psikiyatrist, adli tıp hekimi olmak psikolojik otopsiyi biliyor olmak anlamına gelmektedir.

Regresyon analizi sonucuna göre; Ankara’da çalışan meslek gruplarının diğer şehirlerde çalışan meslek gruplarına göre psikolojik otopsiyi biliyor olmak anlamına gelmektedir (OR=1).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Psikolojik Otopsi alanyazınına bakıldığında, dünyanın hemen her bölgesinde yöntemin sıklıkla intihara ilişkin risk faktörlerinin saptanması ve devamında intiharı önleme programlarının geliştirilmesi konusunda veri oluşturmak amacıyla kullanıldığı görülmektedir (Phillips vd., 2002; Suominen vd., 2002; Ak vd., 2009; Kurihara vd., 2009; Chachamovich vd., 2013; Paraschakis vd., 2015; González-Castro vd., 2017; Hagaman vd., 2017; Naudo-Molist vd., 2017; Jeon vd., 2018; Arensman vd., 2019; Rasouli vd., 2019).

Yöntem, ülkemizde de -sayılı çalışma da olsa- intiharların nedenlerini ve risk faktörlerini belirleyebilmek için kullanılmıştır. Dilsiz (1994) bir ruhsal otopsi denemesi adlı çalışmada yedi intihar vakasına yöntemi uygulamaya çalışmış ancak sadece üçünün yakınlarıyla görüşme sağlayabilmiştir. Sayıl, Canat ve Tuğcu (2003) ise, Adıyaman'daki onaltı intihar vakasına psikolojik otopsi yöntemini uygulamışlar ancak beş aileyle görüşmemişlerdir. Altındağ ve arkadaşlarının 2005 yılında yaptıkları çalışmada (aktaran Ak, Özmenler ve Özşahin, 2009) otuzbir intihar vakasına psikolojik otopsi yöntemini uyguladıkları görülmektedir. Taktak, Üzün ve Balcıoğlu (2012) yüzirmidört vakada, Kömür ve arkadaşları (2015) bir vakada ve Karataş, Şahin ve Sevinç (2016) kırk vakada psikolojik otopsi yöntemini uygulamışlardır. Bu tür psikolojik otopsi çalışmalarıyla intihar konusunda risk faktörlerinin belirlenmesinin yanı sıra intiharla mücadele konusunda atılacak adımlar konusunda önemli bir yol alınacağı düşünülmektedir.

Toplumsal bir sorun olan ve ulusal bir strateji geliştirilerek mücadele edilmesi gereken intihar olgusunun araştırılması, toplumumuzdaki intihar risk faktörlerinin belirlenmesi ve buna ilişkin kurumsal önlemler alınabilmesi için psikolojik otopsi uygulamalarının artırılması önem taşımaktadır. Yaş, cinsiyet, psikiyatrik bozukluklar, ailesel ve genetik etkenler, fiziksel hastalık öyküsü, umutsuzluk hisleri, zorlu yaşam olayları, çocukluk dönemi yaşantıları, cinsel ve fiziksel istismar öyküsü, psikososyal ve çevresel faktörler gibi çok çeşitli risk faktörlerinin intihar davranışına yakınlıkta yer aldığı belirtilmektedir (Atay ve Gündoğar, 2004; Yoshimasu ve ark., 2008). Gök ve arkadaşları (2004), 1997-2002 yılları arasında İstanbul'da yaşanan 49 polis intiharını yalnızca resmi kayıtları ele alarak topladıkları veriler ile girişimi önceden fark edilmesinin sağlanmasına ve intiharla mücadele konusunda neler yapılabileceğini açıkladıkları görülmüştür. Bu çalışmaların alanyazın için oldukça değerli olduğu ancak benzer çalışmalarda psikolojik otopsi yönteminin de kullanılmasıyla daha da derinlemesine bilgi edinilebileceği düşünülmektedir. Nitekim, ülkemizde sekiz yıl içerisinde oldukça sıradışı sayılabilecek olan ancak birbirini anımsatan iki olgu gerçekleşmiştir. Her iki olguda da dört kardeş aynı anda intihar eyleminde bulunarak yaşamlarına son vermişlerdir. Olgulardan biri 2011 yılında Kahramanmaraş'ta, diğeri 06.11.2019 tarihinde İstanbul Fatih'te gerçekleşmiştir (<https://www.kanalmaras.com/gundem/fatihteki-4-kardesin-intihari-kahramanmarastaki-4-kardesi-akillara-h68856.html>).

Türkiye İstatistik Kurumunun en son açıklanan 2014 yılı istatistikleri de göstermektedir ki, ülkemizde intihar eden kişilerin yarısından fazlasının (%52,9) gerçek intihar nedeni bilinmemektedir. Dolayısıyla yapılan çalışmaların yeterli olmadığı görülmekte, intihara ilişkin çalışmalarda daha yoğun

kullanılmasının yanı sıra, adli süreçlerde de kullanılabilir hale getirilmesinin önem taşıdığı düşünülmektedir.

Çalışmamız sonucunda konu hakkında çalıştığı düşünülen meslek grubundan sağlık sınıfında yer alan adli tıp hekimi, psikiyatrist ve psikologların yöntemden haberdar oldukları, kolluk gücü ve hukukçuların ise kavram hakkında bilgi sahibi olmadığı gözlemlenmiştir. Yöntem hakkında bilgilendirilen katılımcıların bu yöntemin ülkemizde uygulanabilirliği konusunda yaşanabileceğini öngördükleri sorunlar sırasıyla yöntemi uygulayabilecek yetkin personel olmaması, hukuki altyapı eksikliği ve yöntemi kimin uygulayabileceği sorununun en çok vurgulanan ilk üç seçenekte yer aldığı ve katılımcıların en az yarısının bu seçenekleri işaretlediği tespit edilmiştir. Araştırmacı tarafından tespit edilen eksikliklerin tamamının az ya da çok katılımcılar tarafından da düşünüldüğü ancak özellikle kişinin resmi bilgilerine erişilmesi konusunda beklenenden az sayıda bunun bir sorun olacağını düşünen kişinin olduğunun ifade edildiği görülmüştür. Hâkim, savcı, psikiyatrist ve polislerin adli, tıbbi ve polis bilgilerine ulaşmada en az sıkıntı yaşandığını beyan ettikleri görülmüştür.

Yöntemi hangi meslek grubunun uygulamasının daha sağlıklı bir sonuca ulaştıracağı konusunda adli psikologlar, psikiyatristler ve adli tıp hekimlerinin uygulamasının daha uygun olacağı cevabı da alanyazınla uyumlu bir bulgu olarak elde edilmiştir. Blau (1994), psikolojik otopsi yönteminin davranış bilimciler tarafından (psikiyatristler, psikologlar) uygulandığını, bu yöntemde davranış bilimcilerin ölen kişinin bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kendine zarar verme motivasyonu olup olmadığını saptanmaya çalışıldığını oysa kolluk güçleri açısından bakıldığında soruşturmanın ölümün doğal yolla olup olmadığı şeklinde bir tespiti içerdiğini söylemiştir. Ayrıca Amerikan İntiharbilim Derneği (AAS)'nin düzenlediği Psikolojik Otopsi Sertifika Programına, sosyal bilimler ve davranışları inceleyen dallardan sağlık alanında en az yüksek lisans düzeyinde olmayı, davranış bilimleri geçmişi ve görüşme becerilerinde farklı eğitimi olanları ya da psikolojik otopsi uygulamalarında çalışan ya da gönüllü olan kişiler kabul edilmektedir (American Association of Suicidology, 2016).

Bir intihar ya da ölüm vakasında adli tıp uzmanından rapor alınmakta, inceleme kolluk kuvveti ile savcılık makamı tarafından yürütülmektedir. Soruşturmayı yürüten makamın yöntem hakkında bilgi sahibi olması, soruşturmanın mevcut bilgi ve kanıtlarla tıkandığı, ilerleyemediği durumlarda başvurabilecekleri bir yöntemin de farkında olmalarını beraberinde getireceği düşünülebilir. Adli vakaların nesnesi bireydir ve bireyin eylemine dair yapılacak bir araştırmada psikolojisinin göz ardı edilmesinin ciddi hatalara sebebiyet vereceği söylenebilir. Bunların yanı sıra, yöntemin yasal bir zemine oturtularak adli sistem içine dâhil edilmesiyle “şüpheli ölüm” araştırmalarında yöntemin işlevsel bir şekilde uygulanabilir duruma getirilmesi ile yöntemin mahkemeler nezdinde kabul görebilecek bir niteliğe kavuşturulması katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Ak, M., Özmenler, K. N., Özşahin, A. (2009). Psikolojik otopsi ve Türkiye'deki uygulamaları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 332-335

- Ak, M., Gülsün, M., Perdeci, Z., Sütçügil, L. ve Bozkurt, A. (2009). Psikolojik otopsi: Öldürme ardından özkıyım. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 103-105.
- Alper, B., Azmak, D., Çekin, N., Gülmen, M.K, Koç, S., Salaçin, S. (1999). Adli Otopsi ve Adli Patoloji, Birinci Basamak İçin Adli Tıp El Kitabı, Türk Tabipleri Birliği-Adli Tıp Uzmanları Derneği, Ankara. S:36-82.
- American Associaton Of Suicidology. Psychological Autopsy Certification Training. Erişim: <http://www.suicidology.org/training-accreditation/psychological-autopsy-certification+> Erişim Tarihi:26.01.2016
- Arensman, E., Larkin, C., Mccarthy, J., Leitao, S., Corcoran, P., Williamson, E., ... & Bradley, C. (2019). Psychosocial, psychiatric and work-related risk factors associated with suicide in Ireland: optimised methodological approach of a case-control psychological autopsy study. *BMC psychiatry*, 19(1), 275.
- Atay, İ. M., Gündoğar, D. (2004). İntihar davranışında risk faktörleri: Bir gözden geçirme. *Kriz Dergisi*. 12(3): 39-52.
- Blau, T. H. (1994). *Psychological services for law enforcement*. Oxford, England: John Wiley & Sons.
- Canter, D. V. (2000). Psychological autopsies. *Encyclopedia of Forensic Sciences*. Elsevier, London, UK.
- Chachamovich, E., Haggarty, J., Cargo, M., Hicks, J., Kirmayer, L. J., & Turecki, G. (2013). A psychological autopsy study of suicide among Inuit in Nunavut: methodological and ethical considerations, feasibility and acceptability. *International journal of circumpolar health*, 72(1), 20078.
- Cross, T. L., Gust-Brey, K., & Ball, P. B. (2002). A psychological autopsy of the suicide of an academically gifted student: Researchers' and parents' perspectives. *Gifted child quarterly*, 46(4), 247-264.
- Dilsiz, A. (1994). Bir ruhsal otopsi denemesi. *Kriz Dergisi*, 2 (1) , 218-222 .
- Dregne, N. M. (1982). Psychological autopsy: a new tool for criminal defense attorneys. *Ariz. L. Rev.*, 24, 421.
- González-Castro, T. B., Tovilla-Zárate, C. A., Hernández-Díaz, Y., Juárez-Rojop, I. E., León-Garibay, A. G., Guzmán-Priego, C. G., López-Narváez, L. & Fréсан, A. (2017). Characteristics of Mexican children and adolescents who died by suicide: A study of psychological autopsies. *Journal of forensic and legal medicine*, 52, 236-240.
- Gök, M., Özaşçılar, M. ve Ziyalar, N. (2004). İstanbul'da 1997-2002 yılları arasında polis intiharları. *Polis Bilimleri Dergisi*. 6(3-4), 31-43.
- Hagaman, A. K., Khadka, S., Lohani, S., & Kohrt, B. (2017). Suicide in Nepal: a modified psychological autopsy investigation from randomly selected police cases between 2013 and 2015. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 52(12), 1483-1494.
- Henry, M. & Greenfield B. J. (2009). Therapeutic effects of psychological autopsy: the impact of investigating suicides on interviewees. *Crisis*. 30(1):20-24.
- INSERM Collective Expertise Centre. (2005). Suicide: Psychological autopsy, a research tool for prevention.
- Isometsa, E. T. (2001). Psychological autopsy studies—a review. *European psychiatry*, 16(7), 379-385.

- Jacobs, D., & Klein-Benheit, M. (1995). The psychological autopsy: a useful tool for determining proximate causation in suicide cases. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law Online*, 23(2), 165-182.
- Jeon, M., Cho, H. N., Bhang, S. Y., Hwang, J. W., Park, E. J., & Lee, Y. J. (2018). Development and a pilot application process of the Korean psychological autopsy checklist for adolescents. *Psychiatry investigation*, 15(5), 490.
- Karataş, K.K, Şahin, M. F., Sevinç, S. (2016). Tamamlanmış intiharlarda psikolojik otopsi yöntemi ile intihar belirleyici faktörlerinin araştırılması, *Adli Tıp Dergisi*, 30(2), 128-134.
- Kömür, İ., Özdemirel, R.Ö., Özver, İ., Özbay, M., Şahin, E. ve Gürler, A.S. (2015). Psikolojik otopsi; intihara sürükleyen sebebin otopside tespit edildiği bir olgu sunumu. *Adli Tıp Dergisi*, 29(1), 61-66.
- Knoll IV, J. L. (2008). The psychological autopsy, part I: Applications and methods. *Journal of Psychiatric Practice*, 14(6), 393-397.
- Knoll IV, J. L. (2009). The psychological autopsy, part II: toward a standardized protocol. *Journal of Psychiatric Practice*, 15(1), 52-59.
- Kurihara, T., Kato, M., Reverger, R., & Tirta, I. G. R. (2009). Risk factors for suicide in Bali: a psychological autopsy study. *BMC public health*, 9(1), 327.
- Naudó-Molist, J., Nebot, F. X. A., Matavera, I. S., Villaroel, R. M., Briones-Buixassa, L., & Nuño, J. J. (2017). A descriptive analysis of suicide deaths and application of the Psychological Autopsy method during the period 2013–2015 in the region of Osona (Barcelona, Spain). *Spanish journal of legal medicine*, 43(4), 138-145.
- Ogloff, J. R., & Otto, R. K. (1993). Psychological autopsy: Clinical and legal perspectives. *St Louis University Law Journal*, 37, 607.
- Paraschakis, A., Michopoulos, I., Christodoulou, C., Koutsaftis, F., Lykouras, L., & Douzenis, A. (2015). A 2-year psychological autopsy study of completed suicides in the Athens greater area, Greece. *Psychiatry investigation*, 12(2), 212.
- Phillips, M. R., Yang, G., Zhang, Y., Wang, L., Ji, H., & Zhou, M. (2002). Risk factors for suicide in China: a national case-control psychological autopsy study. *The Lancet*, 360(9347), 1728-1736.
- Pouliot, L., & De Leo, D. (2006). Critical issues in psychological autopsy studies. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 36(5), 491-510.
- Rasouli, N., Malakouti, S. K., Rezaeian, M., Saberi, S. M., Nojomi, M., De Leo, D., & Ramezani-Farani, A. (2019). Risk factors of suicide death based on psychological autopsy method; a case-control study. *Archives of academic emergency medicine*, 7(1).
- Sayı, I., Canat, S. Ve Tuğcu, H. (2003), On altı intihar olgusunun psikolojik otopsi yöntemi ile değerlendirilmesi, *Kriz Dergisi*, 11(2), 1-6.
- Suominen, K., Isometsä, E., Heilä, H., Lönnqvist, J., & Henriksson, M. (2002). General hospital suicides—a psychological autopsy study in Finland. *General hospital psychiatry*, 24(6), 412-416.

- Taktak, Ş., Üzün, İ., Balcıoğlu, İ. (2012). İstanbul'da tamamlanmış intihar olgularının psikolojik otopsi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(2), 117-124.
- TÜİK 2014 Yılı İntihar İstatistikleri. Erişim: [<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18626>]. Erişim Tarihi: 27.01.2016
- Vasudeva Murty, C. R. (2010). Psychological autopsy – a review. *Al Ameen J. Medical Sciences*. 3(3), 177-181.
- Yoshimasu, K., Kiyohara, C., Miyashita, K., & Stress Research Group of the Japanese Society for Hygiene. (2008). Suicidal risk factors and completed suicide: meta-analyses based on psychological autopsy studies. *Environmental health and preventive medicine*, 13(5), 243-256.

EK – 1
PSİKOLOJİK OTOPSİYE BAKIŞ ANKETİCinsiyet: Kadın Erkek Yaşınız :

Mesleğiniz: Mesleğinizdeki Çalışma Süreniz:

-
- Psikolog
-
- Psikiyatrist
-
- Adli Tıp Hekimi
-
-
- Savcı
-
- Hâkim
-
- Avukat
-
- Polis

1. “Psikolojik Otopsi” terimini daha önceden hiç duydunuz mu?
 Evet Hayır2. “Psikolojik Otopsi” teriminin ne anlama geldiğini biliyor musunuz?
 Evet Hayır3. Yanıtınız “evet” ise bir cümleyle tanımlar mısınız?
.....

Psikolojik Otopsi, şüpheli ölüm olaylarının aydınlatılmasında ve intihar davranışının anlaşılmasında kullanılan bir yöntemdir. Ölen kişinin tıbbi, adli, polis vb. kayıtlarının incelenmesi ve bireyin yakınlarıyla görüşmeler yapılmasıyla kişiye ilişkin bilgi toplayarak şüpheli ölüm olayının gerçek nedenlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

4. Bu tanım çerçevesinde düşündüğünüzde ülkemizde bu yöntemin uygulanabilirliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir? Lütfen aklınıza gelen gerekçeleri kısaca açıklayınız.

Varsa Gerekçeleriniz:

-
- Uygulanabilir

 Kısmen uygulanabilir Uygulanamaz Bir fikrim yok

5. Yöntemin ülkemizde uygulanması konusunda aşağıdaki eksikliklerden / sorunlardan hangilerinin var olduğunu düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

-
- Hukuki Altyapı Eksikliği
-
-
- Yöntemi uygulayabilecek yetkin personelin bulunmaması
-
-
- Yöntemi kimin uygulayabileceği sorunu
-
-
- Adli kayıtlara ulaşmadaki güçlükler
-
-
- Tıbbi kayıtlara ulaşmadaki güçlükler
-
-
- Polis kayıtlarına ulaşmadaki güçlükler
-
-
- Ölen kişinin yakınlarına ulaşma ve onlarla görüşme konusundaki güçlükler
-
-
- Diğer

6. “Psikolojik Otopsi” uygulamalarını hangi meslek grubunun yapmasının en doğru sonuca ulaştıracağını düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilir ya da en uygun olduğunu düşündüğünüzden başlayarak numaralı bir sıralama yapabilirsiniz.)

- Polisler Psikologlar Adli Psikologlar Psikiyatristler
 Hekimler Adli Tıp Hekimleri Diğer

7. Bu yöntemle elde edilen bilgilerin ülkemizdeki adli süreçlerde (soruşturma ve kovuşturma aşamalarında) kullanılabilir / kabul edilebilir olduğunu düşünüyor musunuz?

- Evet Kısmen Hayır Bir fikrim yok